

Inspel på betänkandet "Livsmedelsberedskap för en ny tid" med fokus på företagande

Inspel till SLU:s remissvar på betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Per Hansson, SLU Kompetenscentrum företagsledning KCF

Likviditet och finansiell förmåga

När primärproduktionen utsätts för störningar i olika former är den finansiella förmågan i de enskilda företagen betydelsefull. I det långa perspektivet styrs tillgången på finansiering av lönsamhet och kassaflöde. På kort sikt avgör likviditet i form av tillgängliga medel alternativt genom möjlighet till kredit i bank eller hos leverantörer. Detta uppmärksammades i samband med torkan 2018 som drabbade Sverige och flera andra Nordiska länder. De företag som hade finansiell kapacitet kunde överbrygga konsekvenserna av svaga skördar och ökade kostnader i form av t.ex. ökade inköp av foder till djurproduktion. Finansiell kapacitet kunde också medföra möjlighet att göra investeringar i ny teknik inom bevattning. Flera djurbönder investerade också i att ta ny mark i anspråk genom att stängsla obrukade betesmarker och t.o.m. skogsbete.

Den finansiella förmågan hos det enskilda företaget kan stressas på flera sätt i samband med kriser. Torkan och annat extremväder är ett exempel. Störningar i produktionskedjor ett annat. Under covid-pandemin stördes både produktion och logistik på olika sätt. Det gjorde att det snabbt uppstod brist på olika typer av produkter med stora prissvängningar som följd.

I konflikter som krig kan störningarna vara av olika slag och med konsekvenser av olika slag på den finansiella förmågan. Cyberattacker kan göra det omöjligt att bedriva produktionen på gårdsnivå men också störa möjligheterna att få betalt för levererade produkter. Det kan även bli omöjligt att leverera till anläggningar som utsatt för den typen av attacker. Det senaste exemplet nu i april 2024, är Norrmejerier.

Aktörerna i produktionskedjan bör vara förberedda på att hantera finansiella lösningar som går utöver den vanliga hanteringen.

Det enskilda företaget bör vara medvetet om sin egen finansiella situation och förmåga.

<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1341602/FULLTEXT01.pdf>

Psykosociala situationen

I samband med kritiska händelser och kriser är krisberedskapen ofta fokuserad på att lösa det akuta problemet som branden, stormen, torkan, översvämningen eller effekterna av konflikt. Hur den enskilda människan eller människor i grupp påverkas är ofta sekundärt. Att tidigt kunna möta människors behov av information och hantera oro kan vara av stor betydelse för hur samhället hanterar kris på ett effektivt sätt. När det gäller lantbrukarna och de värdekedjor som är inriktade på livsmedel tillkommer ofta element som omsorg om familj, djur och plats t.ex. gården. Enskilda händelser kan leda till oro om framtiden på både kort och lång sikt. Den starka kopplingen till familjen gör att också barnen blir utsatta för oro och stress.

Att förbereda civilsamhället för hanteringen av dessa situationer kan vara en viktig del i beredskapen. Men också medvetenheten om betydelsen av familj, vänner, kollegor och rådgivare kan ha stor betydelse för utfallet.

https://stud.epsilon.slu.se/15349/1/halvarsson_k_200219.pdf

https://pub.epsilon.slu.se/11725/1/lunner_c_141218.pdf

[https://www.lucus.lu.se/sites/lucus.lu.se/files/lagesrapport_fran_projektet_minnet_ar_kort -
lantbrukares_upplevelser_av_torkan_2018_19-11-19.pdf](https://www.lucus.lu.se/sites/lucus.lu.se/files/lagesrapport_fran_projektet_minnet_ar_kort_-_lantbrukares_upplevelser_av_torkan_2018_19-11-19.pdf)